

“Fitness Tıbbı” Tüketicinin Bedeni

Söylemlerde, ekranlarda, gazete sayfalarında
o **“klişe”** dönüyor:
“Covid-19’dan sonra hiçbir şey eskisi gibi olmayacak...”
Ama... “Eskisi gibi olmayacak da nasıl olacak?”
Klişe başlığının altını dolduranların sayısı pek az.

Bu yerden göğe doğru *‘teşhis’*,
pek çok konuda tecrübeli dostum
Güneri Civaoglu’na ait.

Herkes gibi, Güneri’nin o sorusu
zihnimin bir köşesine kıvrılmış dururken,
vakit bu vakit,
ben de, beni hem bilgilendiren,
hem de *‘düşünme hazzı’* veren
birkaç büyük yazarla yatıp kalkmaya,
onlardan *‘medet ummaya’* devam ediyorum.

Fernand Braudel’in bir başka eseri.
“Uygarılıkların Grameri” bunlardan biri.

‘Yeni Tarihçilik’ üzerine kurulmuş,
artık başrolde **‘kahramanlar’** değil
‘uygarlıkların’ olduğu bu kitap,
1962 yılında yayınlanmış,
Mehmet Ali Kılıçbay tarafından
1996’da Türkçeleştirilerek ilk baskısını yapmış.

Braudel, eseri için görüşlerini şöyle toparlamış:

*“Düine ait olaylar, şimdinin dünyasını
hem tek başına açıklamakta.
hem de açıklamamaktadır.
Aslında şimdiki zaman
çok daha eski deneylerin farklı uzantısı olmaktadır...”*

*Şimdiki zamanın böylesine
bir yaşanmış zaman boyutunu
içermesi size saçma gelmemelidir. "*

Gerçekten de, kitapta
'Avrupa', 'Avrupa Uygarlığı', 'Birlikler' konusunda
bugün yaşıyor olsaydı, büyük tarihçiyi
hiusrana sürükleyecek kimi görüşler yanında,
dimdik ayakta kalmış iki bölüm var:

"Uygarlıklar Ortak Zihniyetlerdir."

Ve

"Uygarlıklar Sürekliliklerdir."

Yazının başındaki sorudan hareketle,
şu bölümü kelimesi kelimesine
aktarmak istiyorum:

*"Karmaşık bir tartışmanın içine,
onu daha da karmaşıklaştıracak,
ona bir anlam verecek,
ölçülerini ve açıklamalarını getirecek olan
Tarih'i dahil etmenin zamanı gelmiştir.
Gerçekten de, bugün varolan hiçbir uygarlığı,
daha önce katettiği yolları,
eski değerlerini, yaşanmış değerlerini bilmeden
tam anlamıyla tanımak
mümkün değildir."*

Bazılarının,
Güneri Civaoglu'nun söz ettiği '**klişe**'nin
'altını dolduramamalarının' bir nedeni de
zannediyorum ki budur.

Yaşadığımızın, bela bir '**virüs**'ün
'bugüne kadar bilinmiyor oluşu' dolayısıyla
bir '**sağlık**' sorununa bile indirgenmesi
sadece **kendimizi kandırmaya yeltenmemiz** olur.

Çünkü, '**şimdi**' yaşanmakta olanların,
doğanın, vahşi insan tahakkümüne isyanı,
ormanları katledilmiş hayvanların
değişen hayatları vb gibi
net '**olgular**'ın da dışında,
'**tarih-uygarlıklar-tıp**' kapsamında
'*Bundan sonra şöyle olacak*' gibi
spekülasyonlarla top taca atılmadan,
herkesin üzerinde düşünmesi
(**hesaplaşması**) kaçınılmaz
bir '**geçmiş**' olmaması mümkün mü?

Mevcut doğa zedelemelerine daha da beter
'**ek katkısı**' bile düşünülmeden,
'*Her şeyin hızla değişeceği bir dönem*' inancıyla,
"*Tarih zırvadır, geleneği istemiyoruz,*
Şu anı yaşamak istiyoruz
Ve biraz olsun önemsenecek bir tarih varsa,
O da bizim bugün yaptığımız tarihtir"
diye yükselmesi mümkün seslere yabancı değilim.

Ama hatırlatmam isterim ki,
yukarıdaki sözler çoktan edilmiştir
ve **Henry Ford**'a aittir.

Gerçekten de, **tarih**,
Ford'un kendini inandırdığı,
bugün de bazılarının büyük bir '*özgüvenle*'
onun yeni '*versiyonlarına*' inandığı gibi,
"*daha iyi bir yaşama ve*
daha çok mutluluğa doğru
bir yürüyüş müdür?"

Tarih boyunca, '*ilerleme*'
çok tartışmalı bir konudur.

Zygmunt Bauman'a, göre,
Eğer, **özgüven**, o ilerlemeye duyulan

güvenin dayandığı yegâne temelse,
o tartışılır oluştta şaşılacak bir şey yoktur.

Ona göre,
“Size akıl vermesi ve yol göstermesi için
örnekler aramak bir **bağımlılıktır**.
Bunu ne kadar çok yaparsanız,
ona o kadar ihtiyaç duyar
ve peşinde olduğunuz “**uyuşturucudan**’
her mahrum kaldığınızda
kendinizi daha mutsuz hissedersiniz.”

“Yeni koşullar altında,
insan hayatının büyük bir kısmı
büyük bir ihtimalle
uzun uzadıya düşünmemize gerek kalmadan
bizi sonuca götürecek araçları bulmaktan çok,
hedef seçimlerimiz yüzünden
acı çekerek geçecek”
diye yazmış büyük düşünür.
("Akışkan Modernite", sayfa 102.)

Güneri'nin sorusuna,
Bauman'ın cevabı ise, belki de buydu.

Bauman, bugünleri görmeden ölümünden önce,
bizi bugüne getiren meşum hastalıkla ilgili
'şimdi' nin 'yakın geçmiş'i'ni de yazmış biridir:

“Eski olmasına rağmen hâlâ eskitilememiş
Hipocrates'çı geleneğe göre,
Pierre Bourdieu'nun **Dünyanın Sefaleti**'nin
okurlarına hatırlattığı üzere,
'asıl tıp bilimi' aşikâr olmayan hastalığın
-hastanın dile getirmediği ya da ihmal ettiği için
dile getiremediği belirtilerin-
kâbulüyle başlar.”

Devam ediyor:

*“Bir hastalığı teşhis etmekle,
tedavi etmek aynı şey değildir-
Bu genel tıp için olduğu kadar,
toplumsal teşhisler için de geçerlidir.
Yalnız şu fark vardır:
'Hastalık', bir toplumsal düzende
(Ulrich Beck'in tespit ettiği riskleri
'aralıksız yorum yaparak ortadan kaldırmaya çalışma'
eğilimi tarafından **bir kenara itilmiş,**
ya da **susturulmuş** olması nedeniyle)
doyurucu bir teşhis olmaması,
hastalığın çok önemli,
belki de can alıcı parçasıdır.”*

Cornelius Casteriadis'in meşhur sözleriyle,
“Toplum, kendini sorgulamayı bırakırsa hastalanır.”

Belki de, bir **“üretim toplumu”** olmaktan
“tüketim toplum”u olmaya
büyük bir 'rahatlıkla',
hep birlikte koşuşturarak,
bir çeşit **'koyver gitsin'** ile geçerken vazgeçtik,
'kendimizi sorgulamaktan'.

“Parçalanmış Hayat” ta tartışıldığı gibi,
*“Postmodern toplum üyelerini
biret üretici olarak değil
tüketici olarak –sisteme- angaje eder.*

Bu çığır açıcı ayırımın tıptaki yansıması,
hepimizin biret **“tüketicinin bedeni”**ne
dönüşmemizdir.

Bauman'ın saptamasıyla,
*“Üretenler toplumu üyelerinin önüne
standart olarak 'sağlıklı yaşamı' koyuyorsa,
tüketim toplumu
fitness (bedensel olarak formunda olma) idealini
koyar.”*

Artık **'sağlık'**, kişinin *'bedensel olarak ulaşmayı arzu ettiği bir durumla'* ve beden sahibinin bu arzuya ulaşmak için *'izlemesi gereken yolla'* ilgilidir.

Üreticiler toplumunun diğer bütün *normatif kavramları* gibi, **Sağlık** da, *"norm"* ve *"norm dışı"* olanlar arasındakiini belirler ve gözetir.

Fitness ise, aksine, hiçbir şekilde *'katı'* bir kavram değildir,

Çünkü *tüketim* üzerine kurulu hayat varlığını *'normlar'* olmaksızın sürdürmek zorundadır.

Ona yön veren şey,
artık *'normatif kurallar'* değil,
'sayısı ve şiddeti sürekli artan arzular'
ve *'durdurulamayan isteklerdir'*.

Bauman'ın kelimeleriyle;

"Sağlıklı yaşamdan farklı olarak fitness idealinin doğal bir sonu yoktur. Fitness idealinin peşinde koşanların kesin olarak emin oldukları tek şey, yeterince fit olmadıkları, çalışmaya devam etmeleri gereğidir."

Bunun içindir ki, bir *'gazeteci'* ile o akımının sözcüsü medyatik bir *'hekim'* uluorta bunu yazışabilir.

Her Allahın günü adını daha önce duymadığınızı yeni bir *'ithal bitkinin'* yararını öğrenirsiniz.

Her gün farklı bir 'diyet listesi' öğrenirsiniz.

Eczaneler bu amaçla 'supplement' raflarıyla kaplıdır. Kimi hekimler binlerce liralık testlerden sonra, elinize o 'supplement'larla ilgili tavsiyeler tutuşturur.

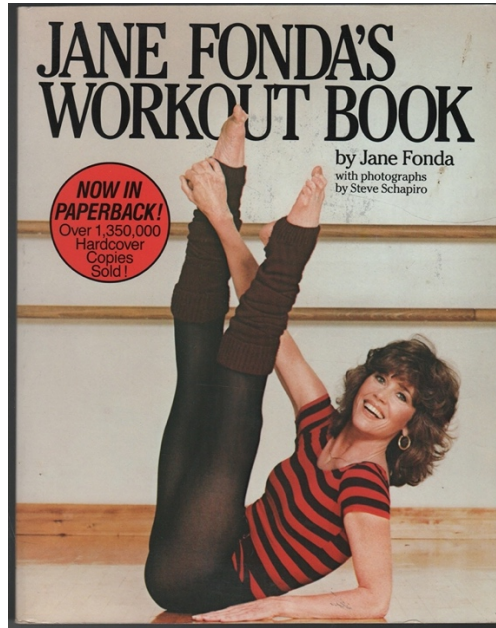
"Özetle, sağlıklı yaşam hedefi doğanın aksine, fitness hedefine benzemeye başlar ve sonu gelmez, belli bir doyum noktası olmayan, gidiş yolu bakımından belirsiz ve fazladan kaygı alanı bir süreç hâline gelir."

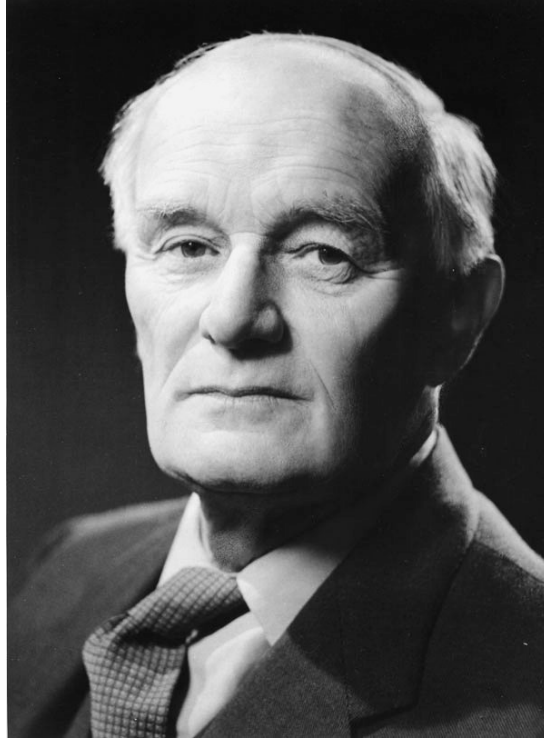
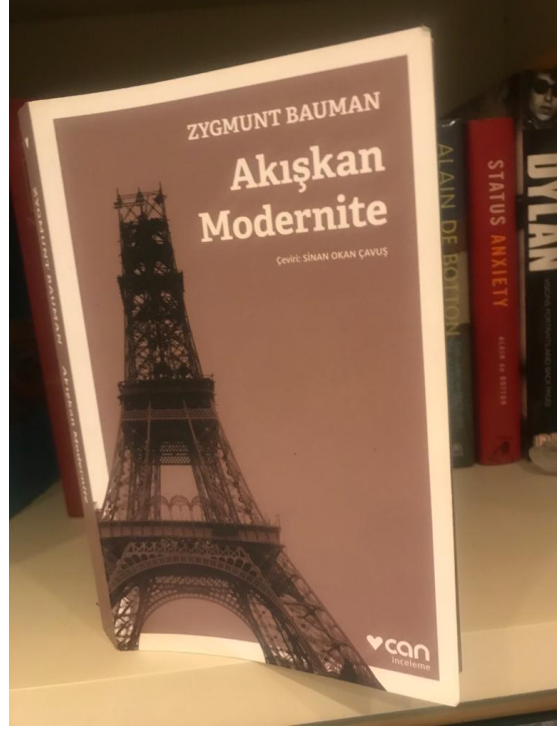
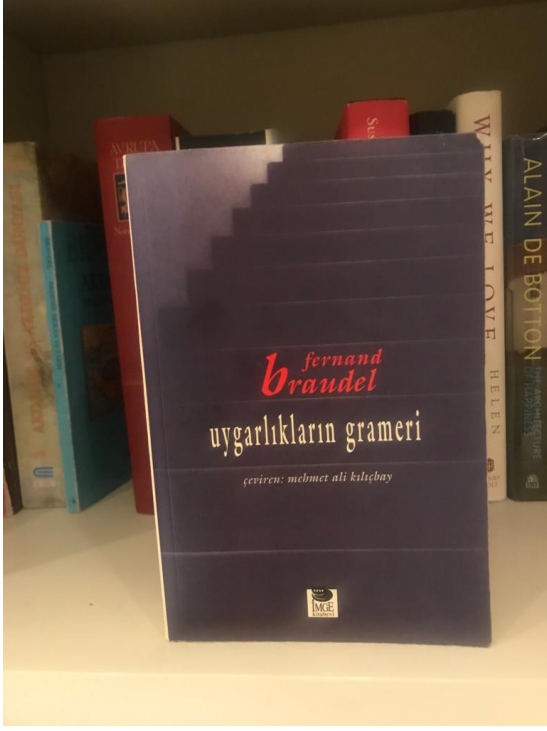
T.H. Marshall'ın bir sözünü biraz değiştirerek bitsin bu yazı:

Neyin ardından koşuyorduk?

Şimdi neyin önünden kaçıyoruz?

Nisan 2020

Thomas Humphrey Marshall